

едиција

цепни
а
на
гр
е
м

уредник
Ален Бешић

Оливера НЕДЕЉКОВИЋ

постељица

Нека Твоји анђели чувају моје анђеле.

Дејана Николић

КАО УСРЕД БАЈКЕ КОЈУ ЈЕ НЕКО ДАВНО ЗАПОЧЕО

Одједном, као усред бајке коју је неко започео, а онда тражећи најнежније речи, заборавио да доврши причу, застали смо у времену које је вејало одасвуд. Гледали смо једно другом у очи, сећаш ли се, као да гледамо у небески свод тражећи погледом облак коме су анђели распарали шавове? Јер падало је тако да нисмо могли казати ни реч, а да нам вејавица у уста не врати ледени кусур. Ипак, рекла сам ти: – *Од ової снеїа се моїло начиниїи деїше, једно сасвим леїо деїше, баш као да је рођено из чежње за оним шио се никада неће збиїи.* – Почни ши, казао си, а ја сам се лако губила у наносима изреченог. – *Најїре му можемо начиниїи шиело, а заїим ћемо уваљаїи їрудву која ће нам узвраїиїи осмехом. Онда ћемо деїшенце узейи за руке и кренуїи у свеїи у коме ћемо їа сачуваїи од власїиїиої даха. Да, ја ћу їа узейи у наручје и зањихаїи нежно, а ши му їевуши шихо, шако блаїо да од шивоје їесме и сами усьнимо.*

Много касније, рећи ћеш ми, док будемо гледали прве кораке нашег сина, да си и ти исту помисао зањихао у оном дану када се забелео снег. Можда се зато овом дечаку у очима може избројити једна зима више од оних које, ево, набраја на промрзле прсте. Можда зато око нас и даље веје крупан снег од кога се топе оштре ивице и боје уморне од светла. Можда су зато наши дани целац кроз који ходамо, газећи само у детиње, једва видљиве, сасвим плитке, стопе. А срећа траје, јер анђели још увек један другог голицају перцима, уместо да се већ једном потпишу испод тачке којом се завршава ова, још у прадавном сну, започета бајка.

ТАЈНА КОЈА ЈЕ ПРЕОБРАЗИЛА И СВЕТЛОСТ

Тајна коју ми је поверило властито тело, одједном је преобразила и светлост. Свака наредна недеља била је златовез који се пара, лагано, сат по сат. Невидљива рука правила је намотаје опаране свиле. А мој длан подрхтава на трбуху. Ослушкује у њему мале срчане неспоразуме. Јер, осим мог, још једно срце у мени труди се: треба прекинути да бројиш властите откуцаје, а не заборавити да куцаш. Бодрим га, шапућем му како је од сада оно моје најважније срце. Да ушивено је у мом телу ситним, густим бодом. Да све на свету сад његов је једва чујни одјек.

Са зида, малени Христ стидљиво се смеши. Јер препознаје руку везиље. Тај га длан свечери милује по коси. Мислим да сам разумела шта ми то Марија говори, лагано увис подижући кажипрст без напрстка: *кад јој осећаш убој, њосисај каиљу крви и прошајући над лицем зајлеганим у њвоје: – Ту сам, њу сам, и сва моја*

нежносћ̄ њу је, њу, где ће заувек и бићи. И на-
сћави да везеш, не погледајући у ову, као зрак
сћанку илу којом сам те даровала, сћављајући
је у твоју несвиклу руку. Ово је, зајамћи, ила
без ушце и без конца. И не мисли о свом неис-
кусћву. Знај, једино се љубав не може прејочећи.

ДАНИ КОЈИ СЕ МЕШКОЉЕ У УТРОБИ НОЋИ

Ако затворим очи, видим дане који се мешкоље у утроби ове ноћи. Видим сваки крстић извезен на јастучету и књигу која се, испуштена на под, сама отвара. И онај грумен соли отопљен у једној јединој сузи, све видим. И неке високе куле сазидане од утрнулог ваздуха. И маслачке чије се семе сели из нашег у туђа дворишта. И рибље јато уловљено у мрежу од распреденог сунца. И видим: први мраз застао пред шљивином гранчицом. Свака латица танки је свитак светлости. А затим угледам лампион на најнижој грани јелке и два осмехнута лица у њему. Уместо речи, пахуље провејавају између њих. Видим и мрвице хлеба које за нама зобају зебе, знајући да постоје путеви проходнији и од овог, јер су даљи. И ветар повијен у пелене које се вијоре у дну једног дворишта, и њега осећам на лицу. И своју руку на нараслом трбуху, ту ружу која се лагано свија у пупољак какав је некада била.

Јер древне приче, из књиге склопљене под мојим узглављем, кажу: док смо у утроби, сањамо све у шта гледа жена која нас носи под својим срцем. А мајчине жеље, управо сам прочитала, остављају ожиљке на детињој кожи. Зато се бојим, ето, зато се, сине, бојим да отворим очи и унапред знам: имаћеш белеге посвуда где сам те још нерођеног, у мислима љубила.

КАД ПРЕВРНЕМ СТРАНИЦУ, А ХАРТИЈА ЗАШУШТИ

У летњим сутонима, чији су трбуси били отечени и тешки, као да и у њима увек и изно-ва нараста следећи, још топлији и дужи, дан, читала сам све док трепавице не отежају од сна. Овде, одакле данас гледам тај приказ, светлост сваки пут допире под различитим углом и једва да се назиру лепљиво платно затегнуто на корицама и понеко слово између мојих раширених прстију. А на домалом прсту, једва видљивија од слова, усецајући се у оте-клине, светли танка бурма.

Оно чега се уопште не морам присећати јесу бескрајни редови у књигама које су се смењивале у мојој десној руци и длан оне дру-ге, положен на трбух који је растући заклањао собу, прозор, заклањао читав свет. И чујем, ево и сад чујем, како кад преврнем страницу, хар-тија зашушти, а у утроби ми залепршају танка крилца. Тад страх само што не надјача сву љу-бав: само да не прхне за преврнутим листом, само да речи не одлете...

У ПОСТЕЉИЦИ КОЈА СЕ РАЗЛИСТАВА

Екран је засветлео и ја сам у тами најпре пребројала прсте којима ћеш миловати свет. А онда су ми показали: отворених очију рониш кроз воду, слану као мој поглед. Да, видела сам: ти све већ умеш сам, иако ћеш сваки дрхтај морати да учиш опет, од почетка, који заправо и није почетак. Јер наша се знања броје тек од трена кад време почнемо да меримо најпре прстима, а потом малим и великим дланом.

Зато запамти, па ћеш ми рећи, какво је дно тог мора које се мрешка у мени? Запљускује ли свом силином обале које ће се размаћи у боловима? Потруди се да упамтиш то што нико осим тебе не може да види: постељницу чији се зидови разлиставају као пупољак на јутарњем светлу. И оно што нико осим тебе не може да чује, послушни: то шуми моје срце кад твоме певуши успаванку. Јер једном, кад не будеш могао да усниш, присетићеш се ове

песме без речи, једине због које се свет каткад
смилује самом себи. И од благих вести, као сад,
почне тихо да јеца.

СА ПУПЧАНИКА НЕПОДВЕЗАНОГ СА МОЈЕ СТРАНЕ

Дошавши отуд, испод мог предуго одлаганог срца, плачем си утврдио оно што од срицања преостане у обнављању. А потом и све друго. Из свега што стишава твој глас, разумела сам да језик и јесте језик тек кад не бива говор, а невиности да обновљиве су једино ако заиста су биле невиности. Са пупчаника, неподвезаног са моје стране, у свакој од ноћи рубљених као пелене, учила сам како се искуство броји у капљама: као сок цеђен из дреновине, као суза довољно крупна да клизне из ока, као мајчино млеко. И како се неизменљиво са лакоћом мења, схватам док ти гледам малени длан на коме седи уморни анђео.

А ти, голицљив на додире његових расенутих крила, у сну се смешећи, и мене увераваш: љубав је, ипак, плодова, најбистрија, вода. У којој дисао си овако како ја дишем сада, загледала у врх кажипрста којим упиреш горе, високо. У оног који се најбрижније надвија над нама, онда када то уопште и не слутимо.

КАО КАПЉА МЛЕКА НИЗ ТВОЈ РАЗЉУБАК

Још откад се моје време одбројава твојим данима, преслана је сенка коју не могу отрти са лица. Као капља млека низ твој разљубак, низ моје чело слива се први страх, а за њим онај од кога све пређашње зебње заборављам. Кроз непроходне тишине, пробијају се окаснеле суђаје. Све што ти је намењено, примам у свој устављени дах. Хемангиоми, те ружице процветале под твојом кожом, места су на којима смо се привијали једно уз друго. Сваки од њих, печат је: ограда кроз коју си се отуд провукао заиста је жива, и те како жива.

Певушим, јер слутим: припитомим ли хоро-вођу, лако ћу и звери по одјецима. И дрхтим: чему ли се ближи низ мој препуњен поглед твоја пуштена колевка? А сузе, оне о будућем не знају ништа, само клизе низ моје лице, свака следећи неки видљив, давно осушени траг.

ДОК ЊИШЕШ СВЕ ШТО СЕ ИКАД ЗАЦЕНИЛО У МЕНИ

Овај пољубац спуштен на твоје још несрасло теме преплашени је анђео. Онај који се, знојав од страха, непрестано хлади својим крилима. Онај што ће се склупчати у лопту пред твојим стопалом и полетети под пречку. Онај који ће зачас постати минус пред заградом од кога се мења вредност свега у њој. Онај који ће ти шапнути да јесмо биберово зрно и да треба одсећи комад властитог мяса како би се умирле звери. Он је анђео који ће начинити први корак, придржавајући се за мог анђела. Зато би сваки стих као и љубав ова: да буде, да буде.

Привијам те уз себе, јер срце је мала њихалка за болове. И док њишем те, и даље тихо певушим, јер најзад знам: поезија је шапат због ког се, благо, као да све већ слутиш, осмехујеш у невином сну.

УМЕСТО ДА ТИ ШАПУЋЕМ СВЕ ОВЕ РЕЧИ

Сад знам: ништа не боли као кад другом не можеш да олакшаш бол. И тама се трза од твог плача, јер негде дубоко, дубоко, у себи и сама њише ужарене звезде. Гледам како свој ножни палац стављаш у уста тек окречена вокалима. Јер свако је себи глодалица од живе гуме. А над колевком круже пајаци, навијени до краја. Узалуд пружају руке један према другом, јер се никада неће загрлити. Музика уз коју се крећу, понавља се у бескрај, јер ако жеља дочека своје испуњење, престаће да буде жеља. Баш тако се, изгледа, окрећу и наша срца, навијена сама од себе.

А твој бол је дубок управо онолико колико ће бити оштар траг твојих секутића, који неће, сине, никада престати да ничу из упаљених десни, из свих твојих најмекших ткива. Зато мој шапат постаје највише што ће икада бити: пољубац спуштен на ресицу твога маленога уха.

ГОРЕ, ИЗНАД РАСКЛОПЉЕНИХ КОРИЦА

Горе, изнад расклопљених корица, небо је блиставо, а звезде су тамне. При крају приче, кад сви науче да живе срећно и задовољно, мајушну, дрхтаву сенку свога сина покријем својом, постављеном и топлом. – *Нека не умре моја мама, шапуће малишан и ручицом пред собом исцртава малецни крст. А онда, док му спуштам усне на прозирне капке, поспаним гласом каже: – Ни цвѣѣ, ни ѡправка, ни ѡуж. Ни ѡаѡа. Ни Бамби. Ни Маза. Ни Луња. Ни Шврћа. Ни Снежана. Ни ѡаѡуљци. Нико мој. Над његовим уснулим лицем, у помрчини, онај крстић, као да једва приметно засветли. А заспим тек ако и сама поверујем у оно што му шапућем: – Бої чује само шаѡаѡом изѡворене речи, умо-ран је, ѡлава му је клонула, али бги.*

А кад ми из малаксале руке испадне књига, завршеци се проспу из свих бајки, и мени се тад, док јава још није сасвим уминула, а сан

само што је заподенут, чини: овај живот, из
вечери у вече, упркос свему, заиста све јаче и
јаче волим.

Још од јутра радујемо се часу кад светлост почиње да се згушњава, кад сенке стекну и јунаци који су се тек искрали из књига, и кад кажипрстима прекрижимо усне. То је знак да ће утихнути све, све, сем наших срца. То је знак да прича може да почне. – *Био једном један ѿи, била једном једна ја...*

КРОЗ ЛИШЋЕ И ЊЕГОВЕ СЕНКЕ

Већ много пута доживели смо: пуцне ли сува гранчица под нечијом чизмом, Бамби нестаје у тамном лишћу чије су сенке влажне и толико тешке да не затрепере чак ни када ветар својим најдубљим уздахом зањише гране. Узалуд после чекамо да се лане врати на ову чистину над којом се сунце с муком одржава горе, високо, у овом плавичастом ваздуху. Зато и не дишемо. Једино тако ова прича може да траје још који, још само овај, један једини трен.

ИЗ УСТА КОЈА СЕ ВИШЕ НЕЋЕ ОТВОРИТИ

А кад, свечери, запљусне нас приповест о несташном дечаку начињеном од облице, кроза сан промрмља: – *Бићу добар... Сушра ћу бићи добар...* А ја тек тада разумем: то и није прича о лутку него о дрводељи који је волео свог сина материнском љубављу. Јер и око нас шушкају танке, дрвене коврџе. Или то, одавде, из ових великих китових уста која се више никада неће отворити, у ствари, чујемо како море својим обалама шапуће о томе да сваку причу може да препуни једна суза, било чија да је.

ТО ЈЕ САМО ПРИЧА

Дрхти му брадица, очи постају крупније за онолико колико је нарастао његов страх. Шапатом ме пита: – *Посѣоји ли Круела де Вил?* – *Не бој се, мили. Не ѿосѣоји. То је само ѿрича*, кажем. Полако подиже капке отежале, што од сна, што од мојих пољубаца, и мрмља: – *Али, онда сигурно не ѿосѣоје ни далмаѿинци...* И брадица му јаче задрхти, а ноћ неутешно зацвили као изгубљено, огладнело и мокро штене. Прича, то је длан онога ко је случајно застао, чучнуо и помиловао нас тамо где нисмо ни знали да нас боли, помислим. На снежном крзну пеге се тамне, све док псето одлутало из приче свим не ишчезне у овој мрклини коју не можемо препричати.

МИРИСИ КОЈИ ОТУДА ДОПИРУ

Поглед нам поново одлута међу стабла, тамо у шуму у коју је одскакутала непослушна девојчица, носећи о подлактици корпицу. Под снежнобелом кухињском крпом, у њој су некад јагоде, некад је узварено млеко, а некад топао, препечен хлеб. Знамо то по мирису који допире отуда, из приче. Од њега чак и сити огладнимо, загледани у шумски путељак који води у причу, још даље, и још дубље, тамо где се може живети од речи које су хранљиве и препечене, као корица хлеба. Од којих ћемо порастати, већи од властитог страха, и ова шума, и овај дечак, и ова ја.

БАЈКА У КОЈОЈ ВЕЈЕ ШАРЕНИ СНЕГ

Читам му кроз полуспуштене трепавице и ево нас управо на улици у којој са чипканих фасада висе леденице. У бајци којом ме вече-рас успављује овај дечак погледа тешког од упитаности, не престаје да веје. Јер само је снег тако добар, тако упоран: треба прекрити све трагове. На крају приче, док ме греје својим дахом, нећемо знати ко је у ствари заспао сања-јући призоре иза замагљених окана: продава-чица шибица или нас двоје. А снег, једино ће овај снег сипити и даље. Разнобојне крпице ће се, чини нам се, откидати од свода и онда кад не буду имале више где да се спусте. А на-кон последње речи, заметени свет биће чист као да се, после оне хладне ноћи, нико још није пробудио. Све док неко од нас опет не запо-дене неку од упамћених прича, задихано и журно, као да кутијицу са палидрвцима тражи по давно зашивеним џеповима.

Нема књиге у којој нисам тражила причу да успавам наше расањене страхове. Трагала сам за причом којом је Марија уљуљкивала рас-
плаканог Исуса, лист по лист ишчитавала читав прекоричени свет. Али, догоди се и то понекад: прича се заврши, а сна ниоткуд. – *Мама, ѿла-
шим се да зажмурим..., прошапуће.* – *Полако, ѿлако, ѿрејавице се саме сїлеїу, а сан се ѿри-
шуња да їа и не оїазиш,* тешим га, а чим склопим очи, видим кртичњак из кога ће се помолити младожења за Палчицу. Опазим затим скло-
пљене очи Бамбијеве маме. Видим начете слаткише на вештичином прагу. Зачујем: под чашом се гуши Звончица. Укаже ми се све оно што сам, милујући детињу главу, у причи пре-
скочила и пренем се. А никог нема да ми каже јесам ли и нас, и ову постељу која се њише, и онај Месец који одозго у њу зури, јесам ли уистину, све ово, заиста само измислила.

– Уморан си, чиџаћемо суџра даље..., прошапћем. – Али, мама, ако склојиш књију, царевић неће сџићи да из корица извуче мач и огруби аждаји џрећу главу. – Добро, добро, кажем тихо, спуштам се на јастук који уздахне и расклапам књигу. А кад заспи, иако су реченице све дуже и све се више мрсе и теже развезују, читам наглас све док царевић најзад не одахне, док и он, уморан, не спусти главу на хладан камен уз језерце и не усни. А ја се полако, сасвим полако, спуштам под јорган, као под речима наложеноу причу, и не дишем док на лицу не осетим опојни детињи дах и док ме не заголицају трепавице дуге и тамне као ова ноћ у којој су и звезде непомичне.

КАО НА НЕИСПИСАНОЈ, КРУТОЈ ХАРТИЈИ

Мислила сам да ћу ово јутро упамтити по пахуљицама разројеним у ведрини или по томе што смо дуго, као и увек кад ходамо без јасног одредишта, корачали кроз отврдли, као од шећера, снег. Или по томе што смо мирисали на њега. А онда ме је, изненада, задихан и сав румен, загледан у моје лице као у дубоко небо, упитао: – *Ко џејка овај бели лисџи изнаг нас, мама? – Шџа џи мислиш?*, прећутала сам свој одговор, не желећи да му кажем: како да знам, кад нисам друго него дах који греје твоје речи. Ћутао је и он, прекрстивши маленим кажипрстом у вуненој рукавици своје помодре-ле усне, све док ме, опет, зането ослушкујући шкрипу целца, није упитао: – *А знаш ли бар ко ово јоре љевуши? – Видиш ли џи некој?*, опет питам уместо да се домишљам. Дечак шири руке, и насмејан, полеђушке пада у смет.

Кад устане, на снегу као на неисписаној крутој хартији, угледам све оно што осмехом жели

да ми каже: пред нама трепери један од анђела. И док му са прозирних крила нежно сипи снег, кроз загрцнути детињи смех, допире до нас, ево, његова песма без речи.

О АНЂЕЛИМА КОЈИ НЕ ПРЕКРИВАЈУ УСТА ШАКОМ

Ипак, срећна сам: не личиш на мене. Али, твоји су анђели, сине, ипак, и сувише налик мојима. Превише брину. Гризу заноктице. Не чују ништа осим властитог срца. Док у своје свешчице уписују мала и велика слова, клече и гризу врх свог језика. Не праве размаке између речи. Трпе, док не поверују да је трпљење дар. А онда, изненада, прхну у небо, тек да би раставне реченице оставили и без тачке.

А кад их препознаш, а увек их опазиш први, насмејеш се, звонко и гласно. Трудићу се, обећавам, да гледам тамо куда си уперио кажипрст, трудићу се што могу више. Баш као што анђели које ми показујеш, чине све да упамтимо ове дане у којима нема ничег што би помутило млечни одсјај њихових осмеха.

САКУПЉАЈУЋИ КРХОТИНЕ СВЕТЛОСТИ

Клечећи, у кутију за играчке сакупљам оно што је преостало из претходног дана: крхотине светлости, урушене кућице од разнобојних коцки, слона који, подигавши сурлу, више не може да је спусти, али ни да рикне, јежеве који су остали склупчани и кад је опасност прошла, човечуљке који у мраку један другог узалуд траже погледом, лутке које машу онима који никуда не одлазе, аутомобиле чији точкови у ваздуху неће престати да се врте, одлепљене очи плишаних медведића. Кад све прикупим, лежем крај давно уснулог детета. И заспим, јер опет поверујем како ће обноћ Твоје хитре руке, најзад све вратити на своје место. И молим Ти се, Неуморни: спусти ујутру длан на моје теме, и шапни: – *Усѿани. Прозори су оѿворени широм, свеѿлосѿи улази, ѿоѿла је и жељна.*

А ја ћу моћи да разумем сву ту милост. Дан ће стати у моје очи и обећавам: ништа нећу ни

таћи. Јер, Твоје сам послушно дете: не мичући се, нетремице гледаћу у свет, непрегледан и чист, као ова поспремљена дечја соба.

О СРЦУ И ЊЕГОВИМ РАСИПНИШТВИМА

И овога јунскога јутра веју око нас пахуље: крупне, а тако лаке. Али, падајући на ознојена лица, на наше испружене дланове, не топе се. Тек на трен застану, као да се замисле над нечим као што је ова обала што отиче низ реку, као што је ова вода заустављена да би се најзад уверила у властиту дубину. А онда, свака за себе, наставе свој лет. Безбрижно и лако, као да се не сећају ниједне своје пређашње мисли, као да им није важно која ће лебдети дуже, ни која ће од свих њих најпре пасти на повијену траву. Непоновљив је то приказ за наше погледе, обаране пред сваковрсним разметањима. Одједном, усред ових речи о примиреном срцу и његовим неразборитим расипништвима, дете у твом наручју надима образе. Мора да су се ту, у његовим малим устима, наши анђели све до овог часа веома добро крили. А сада, ево, свуда око нас, звони и звони смех. Можда смо, држећи се за руке, зато овамо,

међу тополе, и дошли: да дивимо се чуду које траје дуже од наших усклика. Да проверимо: да ли се још дивити умемо. Да међу овим стаблима, нежно склањамо једно другом маце са озарених лица, док се, и без дашка ветра, сами од себе, ускоро, сасвим, сасвим, не развејемо.

ОНО ШТО НА ДРУГИМ МЕСТИМА НЕ БИСМО НИ ЧУЛИ

Овде, под дрветом у чијој се крошњи сваког јутра рађа крупно и здраво сунце, све је звук. Понајпре, оно што на другим местима и не чујемо: и замаси крхких крила у крошњи и узалудно опирање ваздуха свему што га ваздухом чини. И шуштање травки кроз које очас мине гуштер вукући своју сенку. И пад шишарке на земљу која је свикла да чека. И стрицање ластиног репка кад нам поглед односи у непомичну плавет.

Али, и властите мисли које најзад разговетно чујемо и разумемо, одједном замру. Уснуло дете над којим се, овде, у зеленилу, као двоглаво биће које ослушкује своје срце, наносимо, дише. Дише, дише, дише. Прећутим мисао да никада нећемо бити срећнији него што смо сада, у овом хладу, у овој тишини која брижљиво одгаја своје речи. Јер ова стрепња коју поваздан уљуљкујемо, наше је прворођено дете.

КАО ИЗ ПРИПЕВА СТАРЕ МОРНАРСКЕ ПЕСМЕ

Док ходали смо по пошљунчаној стази око шареног брода који се однекуд, као из припева неке старе морнарске песме, насукао у градском парку, самеравала сам дужину свог корака са растојањем које су могла начинити његова нежна стопала у кожним сандалицама. Мој корак износио је тачно два и по његова. Али, док је сваким покретом, сваком речју, сваким погледом, преваљивао за мене непојмљива растојања, гледала сам га с нежношћу и неким чудним уверењем: и моје пристаниште сад од свих је подједнако удаљено водâ. Најзад сам овде где јесам. И слутим: никада нећу моћи да се заиста отиснем одавде, где тешећи дете окрвављених колена, ево, зараћам у његове сузе, у најдубље, најтоплије море под овим небом, које се час одађава, час спушта толико ниско да га и уплакани дечак у мом наручју, ево, већ може и дохватити.

КАО ГРУДВА НА КОЈОЈ СЕ МОГУ ОГРЕЈАТИ РУКЕ

Не, не смем бити колебљива као светлост у овом ледном дану. Док посматрамо облаке који затамњују наша лица, не смем више размештати стране света. Одгонетнемо ли шта су по целцу врапци својим канџицама исписивали читавог јутра, дете не сме да примети да снег је прљавији него јуче. Ни то да не знам одговор на питање од чега, горе, високо изнад нас, птичице отресају крила. И док ме дозива да покаже како уме да направи грудву на којој можемо огрејати руке, морам се претварати да не чујем гласове који ме увек нађу, где год да сам. И нека мисли да је сенка облака ово што промиче преко мога лица. Нека мисли да овај осмех заиста је осмех, а не леденица која се малочас заболала у остарели снег.

Морам се претварати да знам куда сам кренула, баш као ова травка у расенутом снегу. Морам бити сигурна у себе као ово пролеће што свему нуди открављено срце. Морам ходати

за овим брбљивим дечаком, а ићи као да ја водим њега. Јер то је доказ да и теби сам најзад поверовала, све видљивији свете.

СА ПАПИРА БЕЛОГ КАО КРИЛО ИЗ КОГА СЕ МОЖЕ ИШЧУПАТИ ПЕРЦЕ ЗА ПИСАЊЕ

Милостив буди према крпељу у кожи која
мирише на млеко. И према мраву коме гран-
чицом препречујеш пут. И према пужу, што је,
слушајући ветар између шишарки, заборавио
на свој дом. И према гуштеру који у пукотину
одвлачи, уз своју, и наше, све лакше, сенке. И
према влати која се повијала и кад ниоткуд
није било ветра. И према листу који је ветар
носио све док је умео да слуша. И према лига-
турама које је неко исписао на свом застакље-
ном даху. И према светлу дањем на коме се
још не назире оно што се обноћ чује. И према
слепим мачићима који, тамо у џаку, на плећи-
ма онога ко се запутио на реку, знају више од
нас који гледамо у даљину. Милостив буди,
сине, најпре, према себи самом, због свега што
ћеш само окрзнути погледом, због свега што
ћеш пречути, ослушкујући своје срце. И што
ћеш изнад нежних речи увек видети златом
извучену титлу. И што, загледан у написана

словца, нећеш видети да је папир по рубовима
бео, још увек бео. Бео, као крило из кога се
може ишчупати перце за писање.

АНЂЕЛИ НА ЧИЈИМ СКУТОВИМА СЕ ОТВАРАЈУ ЦВЕТОВИ ОД ЦРВЕНЕ ПРАШИНЕ

Желела бих да те одведем под ту кајсију што се надвијала над кров под којим сам расла. Да видиш крошњу у којој се светлост сама од себе делила, тако да је сваког од нас чекало по једно мало сунце из кога цури лепљиви сок. Желела бих да те одведем под то благодатно дрво, да се попнеш међу лишће које шушти о томе да ће све једном проћи, а после, кад се поветарац стиша, можеш од њега јасно, сасвим јасно, да чујеш како ће се све једном вратити. И да седнеш на љуљашку окачену о највишу грану. Да баш ту, на том месту, научим како да зажмуриш и одгурнем те да би полетео високо, високо; врховима патика да дотакнеш ужарену лопту. И да се ћутећи померим у страну, док учиш да се одупреш и заљуљаш, како би се виноу у самог себе.

Али, тог дрвета и те љуљашке данас више нема. На исто место још увек долазе само анђели на чијим скутовима се отварају цветови

од црвене прашине. Да предахну, да утеше себе. Видим их и зато твоју постељу љуљам као да то чиним крилом, а не руком.

ПРИ СВЕТЛОСТИ КОЈА ТРЕПЕРИ, АЛИ СЕ НЕ КИДА

Ако зажмурим, и сад могу да видим ону светлост која изнад нас трепери, али се ипак не кида. И у њој: једну собу у којој је ваздух узвиштан као изнад преслане воде. А у соби колевку зањихану на врелом ветру: сања га дете. Мајчице, која бдиш нада свима нама, молим те, и ноћас ми махни руком, оном на којој и ти држиш свог маленог сина и кажи: дише ли? Или је и ноћ изабрала начин да капне и осуши се као детиња суза?

Моји страхови су куглице из разбијеног живиног стуба. У малишановом сну почиње да пљушти киша која ће спрати све око нас, опрати све у нама. Дише ли? Дише ли сад? И тад осетим: ручицом смежураном као старачка рука, малишан почиње да стеже мој кажипрст. Држи се снагом од које се стресам: шта ако будем слаба, шта, Мајчице преблага, ако не издржим тај стисак?

Сутрадан, дете мирно спава, док се над његовом главицом окреће мали карусел. А ја не престајем да окрећем кључић. Та мелодија као да допире из мога срца, које си, Мајчице, заувек, навела: јер овај живот и јесте налик на јединче коме врућица никада не јењава.

СЛИКОВНИЦА КОЈА СЕ НЕ ЗАТВАРА

На листу од лепенке, слоница је засипала своје младунче врелим песком да би га расхладила на путу до појила. Зрнца су лебдела и око нас двоје, тог јунског јутра, док си упирао у слику све док не изговорим: – *Слонче и њејова мама*. А онда би, озарен, преврнуо лист пред којим бисмо чекали да плима дође и у свом наручју понесе малене корњаче далеко, међу скерлетне корале и олупине бродова. И ти би опет јагодицу кажипрста умакао у морску пену, покушавајући да опипаш оклопе животиња, које су се заувек опраштале од родне обале. Пољубила бих ти косу у којој се лако рашчешљавала светлост и рекла: – *Корњачице и њихова мама*. И ти би опет преврнуо лист да бисмо видели како мати гура беле мечиће у воду и стресао се од хладноће. У трену кад бих ти рекла: – *То су беле меде и њихова мама*, из бродоломниковог сна допловила би и до нас мала санта.

Тог јутра, од речи које си први пут изговорио, ништа важније није се чуло на овоме свету. Док је зрак упирао у нас двоје, на листу ове сликовнице која се не може затворити, знала сам: научићу те нежним и опорим, научићу те свим речима, али се можда никада више нећемо разумети као сад.

КАО ОБЛУТАК СПУШТЕН У МОРСКУ ПЕНУ

Срећно што нас је најзад угледало, море је запљускивало наша боса стопала. Дете је ходало плажом и гласно се радовало сваком камичку који није личио на камен. И ми смо се радовали, сећаш ли се, јер ништа у том дану није било налик на остале дане: благо уморана вода, свод затегнут као једно, пешчана зрна која су исписивала поруке на кожи као да се оне убрзо неће осушити, језици који су ко зна откуда доносили приче драгоцене као џакови напуњени сољу. Гледајући дечака како своје прикупљено благо враћа дубини, нисмо тражили речи којима бисмо описали што се догађало, ту, пред нама. Јер нежност се може само тако и назвати: нежност. А кад је последње облутке спустио у морску пену, дечак нам је дотрчао у загрљај, дишући као море, спокојно и дубоко.

Пре него се оконча, пожелела сам да тај углачани дан вратимо у дубину, тамо одакле га увек можемо изронити. Онда, када нам, као сад, сасвим буде понестало даха.

КАО СУЗА КОЈА СЕ ЛЕДИ

Свака пахуља као да је узвитлана неким својим непредвидивим, какав и јесте унутрашњи ветар: пада, па се опет, тик изнад промрзле земље, свом снагом вине ка небу. Исплаженим језиком малишан хвата хладне кристале и смеје се, свему се грлено смеје: и лишћу платана окаченом на борове иглице, и траговима птица укрштеним са отисцима мачјих шапа, и леденицама које не могу да издрже властиту тежину, и снегу који ће у себи сачувати границе и будуће пупољке, и малом верглашу, долуталом низ пртину из неке давнашње приче, право до наших срца. И лепршању сопствених крила заборављених у белини. И кикоће се, покривајући маленом шаком поплавеле усне. Задрхтим: да ли ће икада више бити овако срећан?

Јер, као што се ова суза следи пре него што клизне низ моје лице, ускоро ће и он престати да буде сигуран у смех којим му одговарају

даљине. А онда, убрзо затим, и у свој властити кикот. И молим се: нека још мало, бар још мало, верује у снег који није прљавобоо. И у себе самог, спокојног, баш као што су ове пахуље у свом ковитлацу.

ОРЕОЛИ КОЈЕ НАМ ОПИСУЈУ ПЧЕЛЕ

Одавно смо се спремали за ову малу свечаност, јер јутрос, пре него што се сунце зарумени од своје сласти, треба обрати крушку у дворишту. Сандучиће смо застрли новинском хартијом и на јучерашње вести ређамо плодове у којима је најзад проврела светлост. И убрзо, они обасјавају један свет ни налик на вести о њему. При том светлу из убраних воћки видљивије је и оно у чему светлости нема. И ореоли које пчеле описују изнад наших темена. И наши покрети којима одбијамо да будемо анђели. И поглед дечака док ме учи: воћку треба обујмити шаком, а другом руком пронаћи оно место на петељци где се, кад отежа, плод кида и сам. — *Лако је, мама, баш је лако*, каже.

Већ осећам место на коме ћу почети да гњилим кад ме у траву обори ветар што хуји из те мисли. Да не би у овом сунчаном јутру видео крошње савијене до земље, да не би осетио

оно чега се бојим, милујем дечакову косу. Умилостивићу овај страх што око мене стриже прозирним крилима, ако огледнем се у осмехнутим детињим очима. Јер још једино тамо могу видети своје озарено лице.

НА ИВИЦИ ПОЉА, КАО НА ИВИЦИ САМОГ СВЕТА

Ту, у ово поље, где њишу се дуге, зреле вла-
ти, довела сам те да видиш још једно чудо.
Тама се на класје и устрептале булке већ спу-
стила, нежно као рука која покрива уснуло
дете. Шапнуо си ми: – *Бојиш ли се, мама? – Не,*
ничеј се не бојим кад си њи са мном, лагала сам,
а мислила: овде је мрак тако густ да се у њему
не може дисати. И стајали смо тако на ивици
поља, као на ивици света, чекајући да засветле
свици. Да научиш како је мајушних чуда увек
мање него оних других, али да нам она више
недостају. И да схватиш како узалуд лете они
који желе да умакну властитом сјају.

А потом сам те, без даха, пратила кроз поље,
трчећи баш као оних давних ноћи, кад сам и
ја желела да стигнем, да ухватим ту трептаву
светлост, не знајући шта бих уопште с њом.

ВРТ ОГРАЂЕН ИВИЦАМА ПАПИРА

Док се мој син надвија над непрегледну белину хартије, пуцају срца бојица. Ограђен ивицама папира, буја врт. У њему ничу биљке из семена које клија само у дететовим мислима, траве лече својом горчином, печурке са чипканим капама расту само од првих капљица кише. Пупољци се отварају у крунице са разнобојним латицама које нисам видела још од дана у којима сам их и ја бојила, стежући при том језик међу зубима.

А сада стојим међу тим чудесним цветовима који се згледају, широм отворених, сузних очију. Лепа сам у хаљини тако танкој да се кроз њу види како ми се срце радује. Као једро, свилу надима ветар, доносећи мирисе од којих се могу угушити, а да то и не осетим. И да и даље живим, као да ништа се није збило, заувек да живим, не приближавајући се ивици папира.

Посвуда врлудају стазе на којима се преда мном помаљају матићи и осмехом ме моле да

и њих родим. Да би сваки од њих својом руком
нацртао по један нови свет. Јер овде где смо,
срца нам лако могу пући, сасвим лако. И од туге,
и од оваквих радовања.

НАЛИК ШАРЕНИМ ПАПИРИЋИМА

Ветар је певушио у жељи да успава облаке, а лишће, опчињено његовом аријом, усковитлало се као неизречене мисли. Док гледам ковитлац хлорофила, најзад могу да видим то о чему ми узбуђено говориш. Зато те чврсто држим за руку којом си до малочас држао змаја. Ништа не светлуца тако нежно као танки трагови твојих суза. И сам наслућујеш да се змај неће вратити, кад се већ виноу увис, и сам себе, тамо горе, научио да лети без бојазни. Теши ли те кад говорим како је све некад знало да лебди, како је камен могао постати птичје око, да је и море успевало да напусти мирис соли у шкољкама које се отварају од тоpline длана, да су се и цветови, ако пажљиво гледаш, начас могли преобразити у лептире? – *Све се у неком часу може сећи и ти да је некад имало крила, бришем ти сузе, шапћући. – Зајмо све може и тако лако да одлећи, је ли, мама?*

Знам да све разумеш, јер небо је змај затегнут на крсту од наших погледа, јер наше душе су шарени папирићи који лепршају на невидљивом, затегнутом концу.

УПИРУЋИ ПРСТОМ У СВЕ ШТО ЈЕ ОКО НАС

Још сањива, шума се огледала у нашим очима. А у њој: травка је травку подучавала како да ти врховима помилује потколенице; камен је уз камен пристајао како би ти прешао преко набране воде; мрвице које си просипао гризући корицу хлеба, намах би нестајале у кљуновима ситих станарица. Маслачци крај путељака наглас су дозивали ветар, јер си пред њиховим мислима суспрезао дах. Мрави су ти били толико захвални да нису знали под који лист да одвуку своје поклоњене животе. Ваздух је брујао у цвастима. Смола је лила низ борово стабло као суза у којој су затомљене све наше туге. А пужеви су без опраштања напуштали кућице и својим светлуцавим трагом осветљавали нам пут кроз биљно време. Смешили смо се и нисмо знали да ли нас лишће својим длановима дозива или нам даје знак да изађемо из сенке. На пањевима, годови су се, следећи

птичју песму, дотицали час на једној, час на другој страни.

Док бојажљиво корачаш кроз поље, сунчеви зраци ти коврцају власи на темену. Придржаваш се за мој скут и смешиш се, бојажљивији од свега на овом свету, али ходаш, ипак ходаш, не марећи где ћеш стићи. Упирући кажипрстом у све што нас окружује, знам, показујеш ми где се то скрила срећа.

БРИШУЋИ ТВОЈЕ УЗДРХТАЛЕ СУЗЕ

Учим те да будеш увек оно што јеси. Причам ти причу о томе да јеж се склупча кад претрне, јер он је, у ствари, престрашено срце обрасло бодљама. И настављам: малени тврдокрилци бојом опомињу оне што устукну тек ако окусе отров који носимо у себи. Причам ти оно у шта ни сама не верујем: хоћемо ли бити налик кишној глисти која живи под листом купуса у нашем повртњаку или њеном чланку који си нехотице летос откинуо, избор је, сине, само наш. Зато ти тамо где ћеш се и сам кидати, унапред привијам облоге од речи. И подсећам се, бришући твоје уздрхтале сузе: туга нас глача као што вода милује каменчић којим сам се некада давно посекла. И додајем, што могу тише: – *Најсијурнији заклон изјрадићеш од каменца које су хијнуће у њвом љравцу.*

Читам све брже, јер ускоро ће редови почети да се мигоље и врлудају и под твојим

кажипрстом. И погледаш ли тада у моје лице,
знаћеш: оно о чему ти непрестано читам, ни-
када, заиста, никада нисам научила.

У два гласа сричемо *Свет око нас*. Ти учиш лако, јер први пут сазнајеш чудесне ствари. Ја учим тешко, јер обнављам и љубав, и заборав. Подвлачиш кажипрстом у уџбенику што смо могли видети и у овом туробном дану, само да смо га расклопили и наднели се над њега као над књигу: о кретању ваздуха које се, сазнајемо, назива ветар. И да је тло под нашим ногама настало дробљењем стена. Да вода поприма облик суда у коме се налази. У редовима који измичу под твојим прстом ни речи нема о томе шта све, осим лименог петла на зеленкастом крову, може бити ветроказ. О срцу од кога једино зависи правац, наравно, ни слова. Ни о томе да су стене раздробили стрпљење воде и наглост ветрова. Или да је чак обратно било: камен су, можда, у прах иситнили бујице и спокој ваздуха.

Али, хајде да наставимо, јер процењиваће тек твоје знање о камену као трајном матери-

јалу. Мораћеш да набројиш мостове, скулптуре, накит на врату богиња, мораћеш да се сетиш точка који се котрља и осматрачница на највишој каменој кули, пре него што напишеш: и др. У два гласа сричемо видљиво. А лекција о камену, за мене је лекција о речима којима се може описати камен на морском дну. О обло-сти. О истрајности. О читавом свету сажетом у његовој немости. Јер, света је, заправо, тако мало изван нас.

КАПЉА У КОЈОЈ СЕ ВИДИ ЧИТАВ СВОД

Док гледам твоје лице обасјано пљусковима знања, питам се: да ли ова киша пада како би утишала све осим наших срца? Или можда пљушти због барица у којима ћемо моћи да видимо кровове и димњаке који се надносе на њих? Или су капи тајнопис каквог предсказања, можда оног да ће се, о првом кончићу таме, тик до наше собе спустити окисли Месец? Или је овај пљусак оно што није ни слутио да ће бити: плач анђела приспелог на место догађаја? Шта ли капи желе да нам кажу о бујицама од којих ће се овог лета загрцнути реке? И можемо ли из њих, док кажипрстом пратимо њихов пад, прочитати давно заборављену приповест о светлуцању?

Ти мирно стојиш носића приљубљеног уз окно. Загледан у капљу у којој се види читав свод, смешиш се. Помислим: он још увек разуме нечитљиву кишу. И као да покисла сам до голе коже, скупљам рамена, јер слутим:

ускоро ће и његовој срећи бити потребне речи, што дрхтуре као капи на искиданој пауковој мрежи.

МЕЂУ ОБЛАЦИМА КОЈИ НАС УЧЕ ДА ЛЕБДИМО

Облаци су се спустили тако ниско, да би чули када ми кажеш: – *Поседујемо највише шћо се може, ову марамицу свезану у мрџви чвор.* Кад кажем ти: – *Ећо, ни малићем нисмо мрднули, а њосћали смо кључари власћиићої сћраха.* И кад прошапућеш: – *Саїрадићемо кућу њог шћућом сћрехом као шћо је їраде ласће: ог муља кроз који ходамо и њљувачке коју бисмо, иначе, їроїућали.* Када те подсетим: – *Дахом на їрозору може се заклонићи чиићав свећ.* И када се осмехнеш: – *Ми смо вошћанице које сћоје усћравно захваљујући врелини својих суза.* Или ако те питам: – *Чини ли се и ћеби да залућали смо међу сенкама сћолећних сћабала низ које се слива ћилибар?*

Дете које поскакује између нас, наглас се радује: – *Ја умет да лећим! Ја умет да лећим! Само ме држиће чврсћо и њодићниће високо, високо!* Облаци се пенушају, покушавајући да

нам на свом језику кажу оно што и сами знамо:
*їедаљ, соїсїївени їедаљ, їо је најдуже од свих
расїїојања.*

ОНО ШТО ЈЕ ШАПУТАО МОЈ АНЂЕО УСПАВЉУЈУЋИ ТВОГ АНЂЕЛА

Моја си похвала овом свету. И једина истина о мени. Зато ти кажем: нема онога што нећеш издржати. Само увежбај да чујеш тишину између два откуцаја властитог срца. Најпре изговори име на које ће се будућност одазвати, а потом је помилуј низ риђасту длаку и тако припитоми знатижељу у својим очима. Сети се свега што је мој анђео шапутао успављујући твог маленог анђела. И лагано, сасвим лагано, искорачи из мог погледа. Док се будеш освртао, сети се: само љубављу, суза успева да сачува своју опну. И не заборави: ма где да будеш, увек ћеш моћи да се склониш овде, у ову постељицу начињену од мојих прокрвљених и свих других неизговорених речи.

МАЛИ СРЧАНИ НЕСПОРАЗУМИ

У новијој српској књижевности не пише се одвећ често о мајчинству, другом стању или пак порођају, а дочаравање односа мајке и новорођенчета у свој својој сложености и инспиративности још је слабије заступљено. Зашто је тако, кад нас већ светска књижевност, уметност, филм уверавају да ова тема има много тога да пружи, када је она проткана као врло значајна кроз хиљаде прича, а у њима готово увек имплицитно присутна? Можда зато што наши кључни писци двадесетог века нису имали деце, а књижевнице нису желеле да се, засноване на интимним осећањима, њихове књиге сврстају у *женске*, подразумевајући негативну конотацију. Како то да смо са приказа трудноће као последице насиља, силовања, инцеста и, следствено томе, жига у друштву, другог стања као пуке последице уживања у телесном, наметнутог продужавања лозе или пак мотива којим се приказује или истиче нека дегенерација у заједници или породици, прескочили на феминистичку обраду теме у контексту разматрања властите телесности и сексуалности? На том празњијавом пољу *између*, своје место налази нова књига Оливере Недељковић, *Посељеица*.

Песме у прози у овој књизи могле би се одредити као поезија породичне тематике, а ова вечна тема, присутна још у митологији, мењала се током историје књижевности и прилагођавала функцији и статусу породице у различитим друштвеним уређењима, професионалним оквирима, али и поетичким захтевима жанрова у којима се јављала. Родитељско искуство одувек је посредовано причама – чешће усменим но писаним због положаја жене у друштву у ранијим периодима – било да је реч о традиционалним усменим наративима или модерним саветима и описима „из искуства“. Према томе, и идеализована слика мајчинства се мења и прилагођава свести жене и заједнице, али она увек стоји насупрот реалном стању, често суровој стварности, и та јукстапозиција може да провоцира најразличитије обраде ове теме. Друго стање само је по себи провокативно као метафора – сетимо се песме „Метафоре“ Силвије Плат – из перспективе жене, као и њене околине. Као што у својој књизи *Трудноћа у књижевности и филму* пише Парли Ен Босвел (Boswell): „Приче о трудноћи нису тако предвидљиве као што би лош холивудски филм могао сугерисати; оне су живи организми који се крећу и расту тако да их не можемо предвидети или контролисати.“¹ Но, како започиње прича о трудноћи у књизи *Посељеница*? Хронолошки и логично: зачећем. „Ипак,

¹ Parley Ann Boswell, *Pregnancy in Literature and Film*, McFarland & Company, 2014, стр. 15.

рекла сам ти: – *Од овој снеја се мојло начиниши дејше, једно сасвим лејо дејше, баш као да је рођено из чежње за оним што се никада неће збићи.* – Почни ши, казао си, а ја сам се лако губила у наносима изреченог: – *Најпре му можемо начиниши шело, а зашим ћемо уваљаши їрудву која ће нам узвраиши осмехом. Онда ћемо дејшенце узети за руке и кренуши у свети у коме ћемо ја сачуваши од власишитої даха* („Као усред бајке коју је неко давно започео“). Дете настаје од снега и чежње за невиђеним и то је мала приватна митологија јунакиње, којом она настоји да заклони наслућени крај бајке. Наиме, краљевићи из бајке, светлост и анђели заштитници обележавају уводни део књиге, који се приближава поменутој идеализованој представи мајчинства, да би, како се књига развија, реалност продрла у заштићени, изоловани свет родитеља и детета. Овај драмски замајак, уз необичну алегорију о читању и писању, управо и чини ове песме у прози целином вредном пажње, која полазну тему обрађује на провокативан начин.

„Тајна коју ми је поверило властито тело“ у тренутку мења читав свет, његово чулно устројство, боје и звуке, а ишчекивање те промене изнутра изражено је стрпљивим и заокруженим покретима ручног рада, недеље се броје златовезом. Још једном је зачеће детета приказано као нешто невино, ненасилно, готово артистичко. Друго срце „ушивено је у моје тело ситним, густим бодом“ и датом метафором пластично је приказано како мајка никада неће престати да послушује

своје друго срце и како ће и бат оног првог тиме суштински бити одређен. И већ ту јавља се први страх – онај од пресудног дефинисања другог, невиног бића. Богата сликовитост у песмама Оливере Недељковић један релативно узак мотив развија у богату, асоцијативну целину, где се пренос дешава на исти начин као и у поменутој песми Платове. Летњим сутонима трбуси су отечени и тешки, јер унутра изнова и изнова расте следећи – метафора се сама намеће, сећање их такве призива. А трбух, онај неметафорични, такође расте, „заклањајући собу, прозор, заклањајући читав свет“. И ма колико је ова идилична сцена наткриљена лепршањем анђеоских крила и иконом на зиду, читалац осећа њену амбивалентност, јер жена никада више неће бити потпуно безбрижна, без страха за своје дете. И тако се, већ на почетку књиге, јавља један од њених кључних исказа: „Тад страх само што не надјача сву љубав.“ То је агон који од почетка потреса стање што се настоји предочити са свом замисливом љубављу и радошћу.

Песма „У постељици која се разлистава“ предочава насловну симболику као принцип креације. „Зато запамти, па ћеш ми рећи, какво је дно тог мора које се мрешка у мени? Запљускује ли свом силином обале које ће се размаћи у боловима? Потруди се да упамтиш то што нико осим тебе не може да види: постељицу чији се зидови разлиставају као пупољак на јутарњем светлу.“ Овде женска перспектива и принцип посебно долазе до изражаја, а приказани су необичном синте-

зом упућивања на телесно и болно, и сублимације оног материјалног. Повезивање женског тела и мора овде је подигнуто на виши ниво, јер се жена суочава са сопственим дубинама којих до тада није била свесна. Ово море такође је амбивалентно, иако се то не истиче у први план. Предочава се како жена кроз трудноћу и рађање упознаје једно парче своје телесности, а можда и осваја неки нови део света. Обично се властита психа чини као недовољно позната човеку, као неистражена, са замагљеним, замраченим областима. Оливера Недељковић показује да није другачије ни са телом. На специфичан начин – карактеристичнији за женску перцепцију – спрегнуто је и преплетено материјално и спиритуално, идеја о преегзистенцији и чисто физиолошки аспекти зачећа и смештања ембриона у постељици и плодовој води. Управо дете видело је мајку на начин на који то нико други не може, па ни она сама. Но, то искуство остаће заувек изван свести. Постељница се разлистава као пупољак, али се она разлистава и као књига која се чита само у најневинијем стању, без свести о прочитаном и без препричавања.

По доласку из унутрашњег мора, када се провуче кроз „живу ограду“, дете говори језиком те читане књиге, немуштим језиком из бајке. Тај језик указује се нараторки као нови поетички принцип који прати и зато су многе слике из ове књиге као створене за децу и невине, као на пример, преплашени анђео „који се, знојав од страха, непрестано хлади својим крилима“. Мајци се и споља отвара читав један свет,

до тада невиђен, а оно чега је и пре било, освежено је гладним погледом. „Јер свако је себи глодалица од живе гуме. А над колевком круже пајаци, навијени до краја. Узалуд пружају руке један према другом, јер се никада неће загрлити. Музика уз коју се крећу, понавља се у бескрај, јер ако жеља дочека своје испуњење, престаће да буде жеља.“ Она је та која уводи дете у законитости света на који је дошао, али јој те законитости наједном више нису блиске, зато подједнако једно друго уче. Потресна једноставност и целовитост дечакове молитве да не умре „нико мој“, од мајке па до Снежане и патуљака, пружа одраслом илузију да смисао свега заиста може да буде тако сажет и освешћен у сваком тренутку. Отуда и утисак лирске јунакиње о све већој љубави према животу, али с друге стране, заједничко радовање вечерњем часу читања бајки показује тежњу ка продужавању илузије и боравку у дечјем свету. „Прича, то је длан онога ко је случајно застао, чучнуо и помиловао нас тамо где нисмо ни знали да нас боли, помислим.“

Негде од половине књиге та илузија попушта, повратак стварном свету је неминован, а свет и емоције јунакиње се распопућују. У песми „Миристи који отуд допиру“ предочено је како се свет преобликује према спознајама детета, тако да је и мајка у њега увучена, но ту се повремено ипак осећа као уљез. И намах, улоге су замењене – „у бајци којом ме вечерас успављује овај дечак погледа тешког од упитаности, не престаје да веје“. Све чешће помаља се питање: шта после

приче? Не само када неће сан на очи, него, за мајку, како натраг у оно друго, где безазленост најчешће не пружа никакву сигурност, а како се, опет затим, вратити дечаку неокрњена, јака, незасењена злом. Светови којима се креће често делују неспојиво. И ту где је, бар накратко, господар приче, нараторка стрепи од своје одговорности. „Укаже ми се све оно што сам, милујући детињу главу, у причи прескочила и пренем се. А никог нема да ми каже јесам ли и нас, и ову постељу која се њише, и онај Месец који одозго у њу зури, јесам ли уистину, све ово, заиста само измислила.“ Када би дете могло живети од речи, заклонити се за праву реч, а особито ако би она сама могла изнова заживети у језику као у првобитној, откривајућој уметности, имала би више поуздања и наде. Свесна је тога да је страх и бригу при упознавању са светом, а пре свега са људима, тешко сакрити, преобликовати и, најважније, не пренети детету као модел, пре знатижеље, пре радости, пре препуштања новом. Одсуство поуздања у овај покушава се надоместити поверењем у онај свет и божју промисао.

„И заспим, јер опет поверујем како ће обноћ Твоје хитре руке, најзад све вратити на своје место. И молим Ти се, Неуморни: спусти ујутру длан на моје теме, и шапни: – *Усџани. Прозори су ошворени широм, свешлосџ улази, џојла је и жељна.*

А ја ћу моћи да разумем сву ту милост. Дан ће стати у моје очи и обећавам: ништа нећу ни таћи. Јер, Твоје

сам послушно дете: не мичући се, нетремице гледаћу у свет, непрегледан и чист, као ова поспремљена деčја соба.“ („Сакупљајући крхотине светлости“)

Урањање у причу сродно је савезништву са природом. У овој књизи нема других људи, ту су дете, мајка и отац. Други су можда само наговештени кроз стрепњу од изласка из деçјег окружења и свест да се та тренутна безбрижна срећа неће поновити нити умножити убудуће. „Јер ова стрепња коју поваздан уљуљкујемо, наше је прворођено дете“, каже лирска јунакиња, пресудно одређујући ту преплетеност емоција изванредним језичким и смисаоним обртом. Из тог преплета произлази и савет сину да природи узврати милостивошћу, али да и за себе сачува милостивост, због свега што у себи претвара у причу, због сваког неучествовања или погрешног корака. Сваки будући корак дететов корак је изван мајчиног нежног и топлог, али ипак ограниченог утврђења. Када се научи говору, створиће се прилике за прве неспоразуме. „Пре него се оконча, пожелела сам да тај углачани дан вратимо у дубину, тамо одакле га увек можемо изронити. Онда, када нам, као сад, сасвим буде понестало даха.“ Један савршен дан за мајку јесте савршен након рекапитулације досадашњег искуства и пута који се врхуни дететом, за дете он је тек обећање радости живота. Мајчинска перспектива јесте нежна и пуна љубави, али је свакако и инхибирајућа, у пројектовању власти-тог доживљаја света на потенцијалне дететове изборе

и искуства („Задрхтим: да ли ће икада више бити овако срећан?“).

Оливера Недељковић је одлично изабрала жанр за своје приче, мисли, дијалоге, слике, анегдоте, пејзаже, будући да песма у прози прихвата готово све. У већини је начинила визуелни и семантички рез и другим, мањим пасусом понудила коментар, разраду или обрт оног првог, тако и формално сугеришући драмске елементе нарације и сликовности. Њене слике су богате и необичне, а неки анегдотски прикази дочарани динамично као у цртаном филму. Кроз читав рукопис проведена је симболика речи, причања и преношења реченог као повереног. Сазнавање света детета праћено је мајчиним обнављањем наученог, а осетну синкопу узрокује удео исконске невиности, која се у суштини никада не може изнова досегнути. *Педаљ, соїсївєни њедаљ, ѿо је најдуже од свих расїојања*, а родитељство у очи баца истину о себи, која можда није лако прихватљива. И шта онда када се дете више не може опсесивно – можда и себично – сачувати у себи? На таквом трагу, борећи се против страха, лирска јунакиња књиге *Посїељица* своме дечаку спрема забран од језика, „ову постељицу начињену од мојих прокрвљених и свих других неизговорених речи“.

Садржај

Као усред бајке коју је неко давно започео	7
Тајна која је преобразила и светлост	9
Дани који се мешкоље у утроби ноћи	11
Кад преврнеш страницу, а хартија зашушти	13
У постељици која се разлистава	14
Са пупчаника неподвезаног са моје стране	16
Као капља млека низ твој разљубак	17
Док њишеш све што се икад заценило у мени	18
Уместо да ти шапућем све ове речи	19
Горе, изнад расклопљених корица	20
Пссст!	22
Кроз лишће и његове сенке	23
Из уста која се више неће отворити	24
То је само прича	25
Мириси који отуда допиру	26
Бајка у којој веје шарени снег	27
А сна ниоткуда	28
Читај ми, читај, читај	29
Као на неисписаној, крутој хартији	30
О анђелима који не прекривају уста шаком	32
Сакупљајући крхотине светлости	33
О срцу и његовим расипништвима	35
Оно што на другим местима не бисмо ни чули	37
Као из припева старе морнарске песме	38

Као грудва на којој се могу огрејати руке	39
Са папира белог као крило из кога се може ишчупати перце за писање	41
Анђели на чијим скутовима се отварају цветови од црвене прашине	43
При светлости која трепери, али се не кида	45
Сликовница која се не затвара	47
Као облутак спуштен у морску пену	49
Као суза која се леди	51
Ореоли које нам описују пчеле	53
На ивици поља, као на ивици самог света	55
Врт ограђен ивицама папира	56
Налик шареним папирићима	58
Упирући прстом у све што је око нас	60
Бришући твоје уздрхтале сузе	62
О читавом свету сажетом у себи	64
Капља у којој се види читав свод	66
Међу облацима који нас уче да лебдимо	68
Оно што је шапутао мој анђеол успављујући твог анђела	70
Мали срчани неспоразуми (Соња Веселиновић)	71

Оливера Недељковић
ПОСТЕЉИЦА

издавач

Културни центар Новог Сада
Католичка порта 5, Нови Сад
тел: 021 528 972
факс: 021 525 168
e-mail: info@kcns.org.rs
www.kcns.org.rs

за издавача

Бојан Панаотовић

ликовни уредник

Маја Ердељанин

лекџура

Сања Вулетић

припрема

Владимир Ватић

штампа

M&A Принт студио, Нови Сад

тираж

300 примерака

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

821.163.41-3

821.163.41-3.09 Nedeljković O.

НЕДЕЉКОВИЋ, Оливера, 1973-

Постељница / Оливера Недељковић. – Нови Сад : Културни центар Новог Сада, 2015 (Нови Сад : M&A Print studio). – 82 стр. ; 19 см. – (Едиција Џепни анаграм)

Тираж 300. – Стр. 71–79: Мали срчани неспоразуми / Соња Веселиновић.

ISBN 978-86-7931-443-7

а) Недељковић, Оливера (1973-) – „Постељница“

COBISS.SR-ID 298 584 071